

Skoleledere som tilretteleggere for god skriveopplæring

Arne Johannes Aasen
Senterleder

Nasjonalt senter for skriveopplæring og
skriveforskning (ved Institutt for lærerutdanning
ved NTNU)

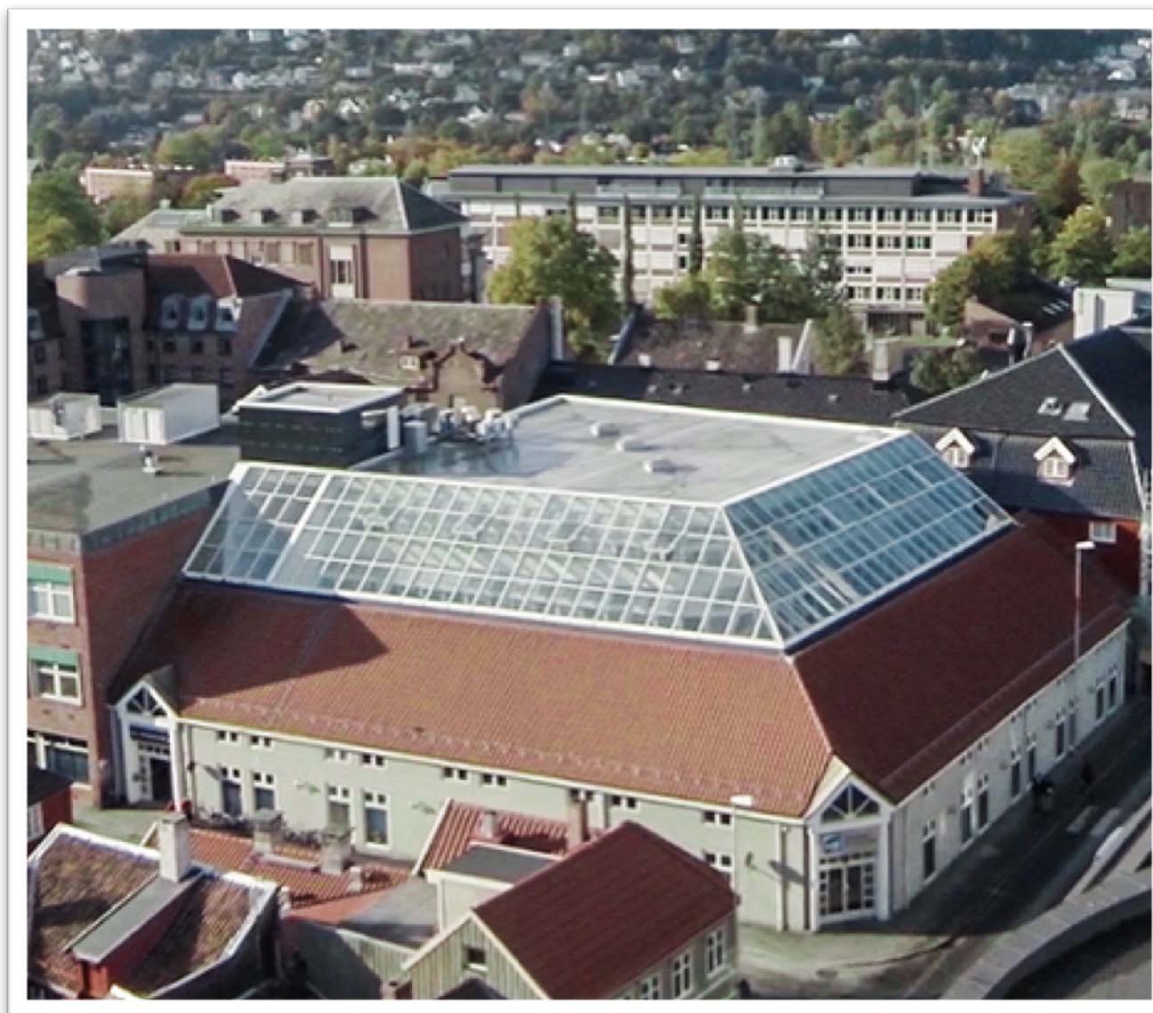

Skrivesenteret

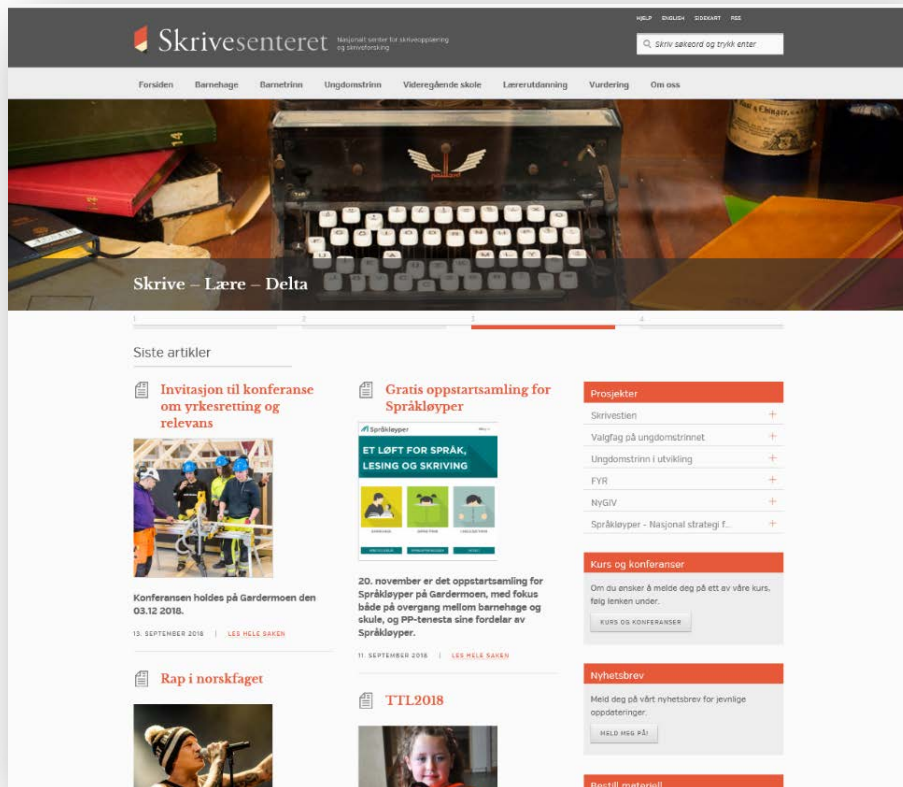
Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning

Hvem er vi?

Nasjonalt senter for
skriveopplæring og
skriveforskning

Eksempel på aktiviteter

- Nettressurser
- Nasjonale satsinger
- Språkløyper og Språkkommuner
- Desentralisert ordning for kompetanseutvikling
- Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehagen
- Oppfølgingsordningen
- Etter- og videreutdanning
- Læreplanarbeid og eksamen
- Forskning

Hva kan Skrivesenteret bidra med?

- Være en utviklingspartner for skoler og barnehager
- Skolebasert kompetanseutvikling: analyse, planlegging, fagsamlinger, mellomarbeid, kollegaveiledning og klasseromsobservasjon

Tema i dag:

- Skrivning som grunnleggende ferdighet
- Skoleleders roller og muligheter for å utvikle skolens skriveopplæring

”Når elevene kommer til ungdomsskolen, så kan de ikke skrive. Vi lurer på hva i all verden det er de lærer på barneskolen?”

1. Skrivning er situert og foregår alltid i kontekster med spesifikke formål, mottakere og rammevilkår
2. Stor variasjon i kvaliteten på skriveopplæring i norsk skole

Skriving er situert og foregår alltid i kontekster med spesifikke formål, mottakere og rammevilkår

På ulike årstrinn

- Ulike læreplanmål som omsettes i læringsprosesser på ulike måter
- Ulike formål med skriving → ulike sjangre
- Ulike normer for forståelse av progresjon og vurdering av kvalitet (mellom skoler, innad på skoler, mellom trinn)
- Ulike normer for hva som er godt læringsmiljø
- Ulike rammer: uten karakter/ med karakter
- **Utfordring: overføre det man kan om skriving fra en sammenheng til en annen**

2. Stor variasjon i kvaliteten på skriveopplæring i norsk skole:

- Mange elever får systematisk opplæring i å skrive for ulike formål, sjangre, fagrelevante måter i flere fag – andre får ikke det
- Mange elever får anledning til å bruke skriving som verktøy for å lære og kommunisere – andre får ikke det
 - Mange elever skriver lite på skolen
 - 1.-3. årstrinn: Gjennomsnitt 20 minutt om dagen, dvs. noen null, noen opp mot 40 min pr. dag
 - Lite i skriving i enkelte fag – ”Muntlige fag” (sic!)

Refleksjonsoppgave:

- Hva vet du som skoleleder om kvaliteten på skriveopplæringa på din skole?
- *Hvordan* kan du som skoleleder vite noe om kvaliteten på skriveopplæringa på din skole?
- Hvor godt presterer elevene på din skole i skriving?

Vurdering av skriving

God skrivevurdering gir god skriveundervisning

Nøkkelen til systematisk skriveopplæring ligger i å bruke gode vurderingsverktøy. Slike verktøy kan brukes som grunnlag for å kartlegge hva elevene mestrer og for å planlegge videre undervisning. Skrivesenterets ressurser for skrivevurdering kan være til stor hjelp i arbeidet med å dokumentere hva elevene kan og i å formulere strategier for videre arbeid.

Læringsstøttende prøver i skriving 2017

Skriveprøven er nyttige prøver i skriving som grunnleggende ferdighet. Bruk skriveprøven for å kartlegge dine elevers skrivekompetanse.

Læringsstøttende prøver i skriving 2016

Skriveprøven er nyttige prøver i skriving som grunnleggende ferdighet. Bruk skriveprøven for å kartlegge dine elevers skrivekompetanse.

Vurderingskriterier

Vurderingskriterier for skriving for mellom- og ungdomstrinnene

Vurderingskurs

Skrivesenteret tilbyr kurs i vurdering av skriving

Skrivehjulet +

Artikkel: Funksjonell respons +

Nøkkelpersoner

Anne Holten Kvistad
Universitetslektor

anne@skrivesenteret.no
73 41 26 29 /

Gustaf Bernhard Uno Skar
Førsteamanuensis

gustaf@skrivesenteret.no
73 41 27 71 / 916 93 654

Kathrine Vik Tollaksen
Universitetslektor

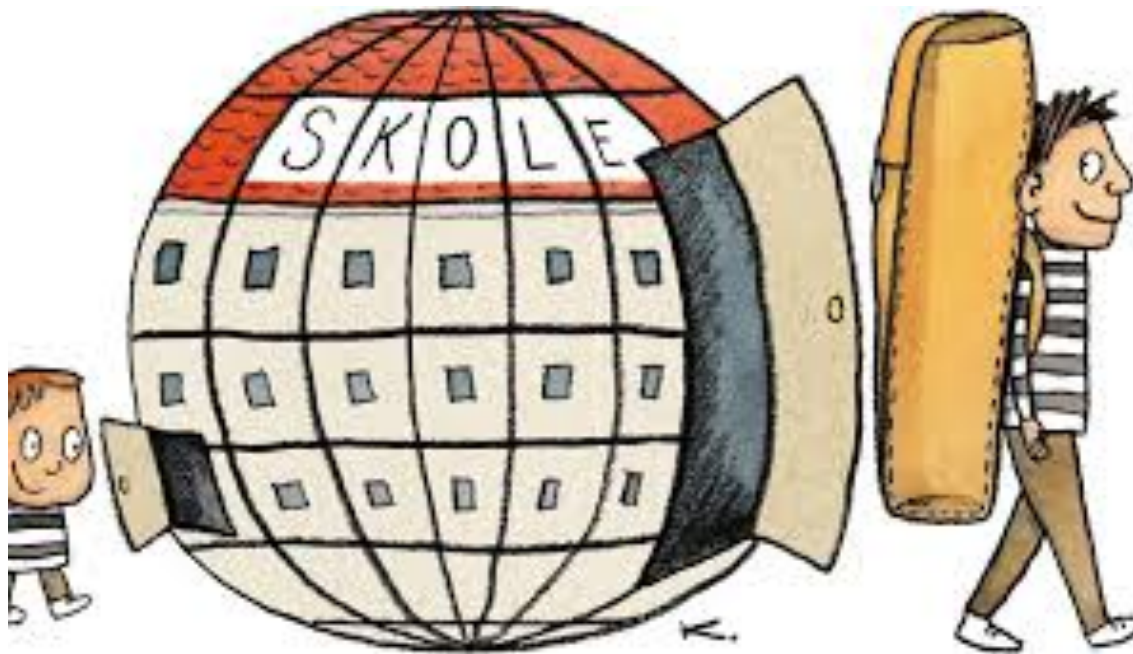
kathrine@skrivesenteret.no
/ 905 79 577

Nyhetsbrev

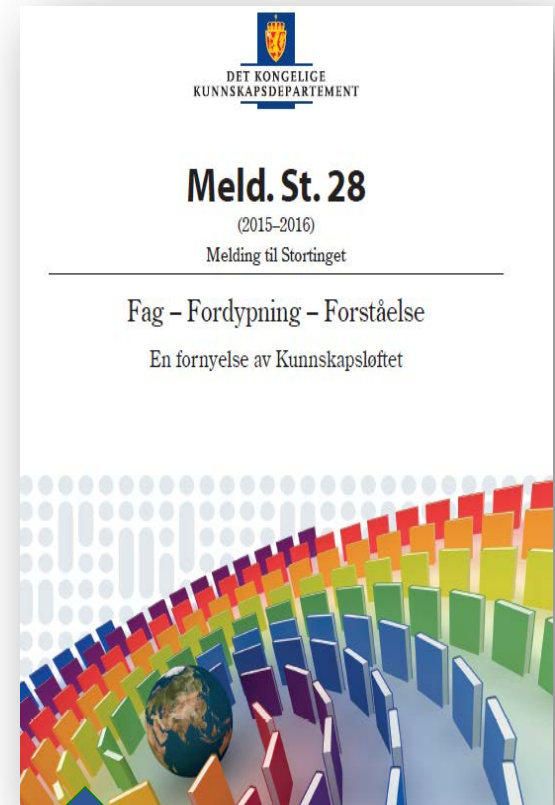
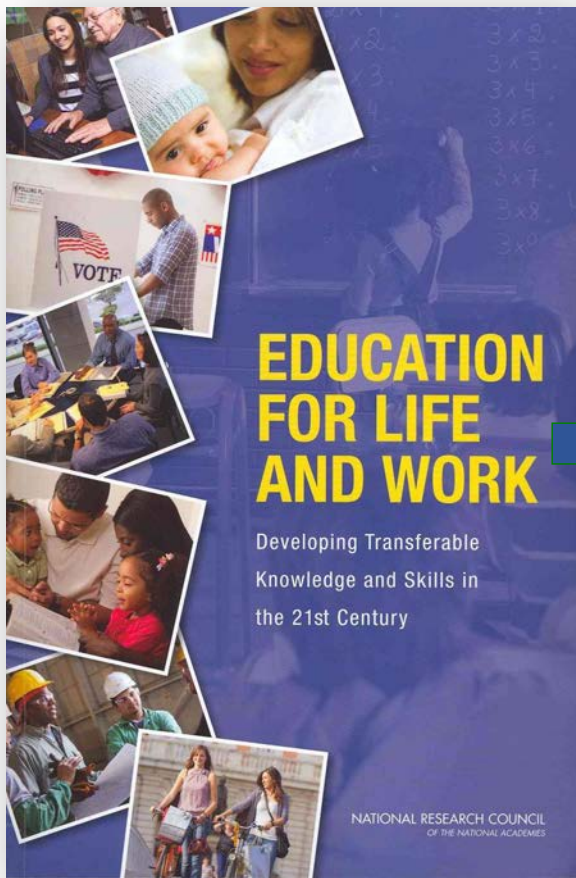
Meld deg på vårt nyhetsbrev for jevnlig

Hvorfor er god skriveopplæring
nødvendig?

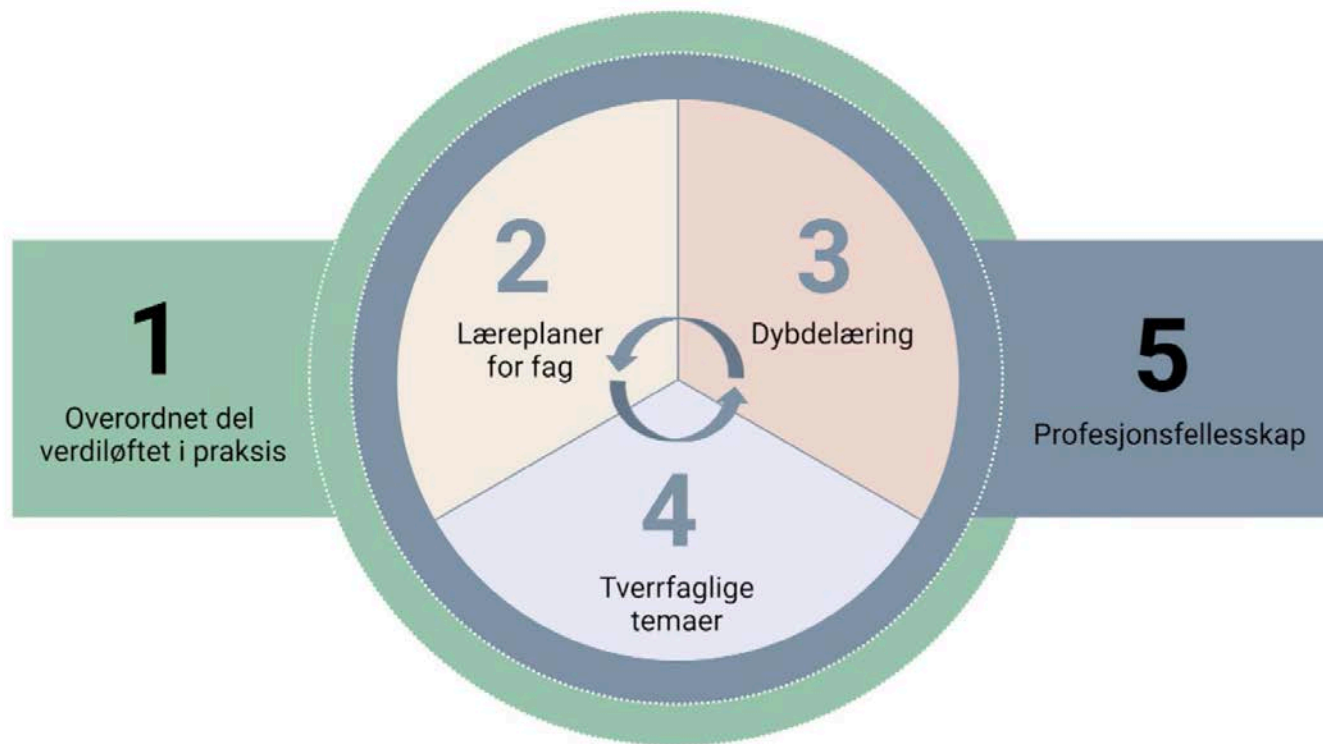
§ 1-1 Formålet med opplæringa

«Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida»

Sammenhenger i LK20

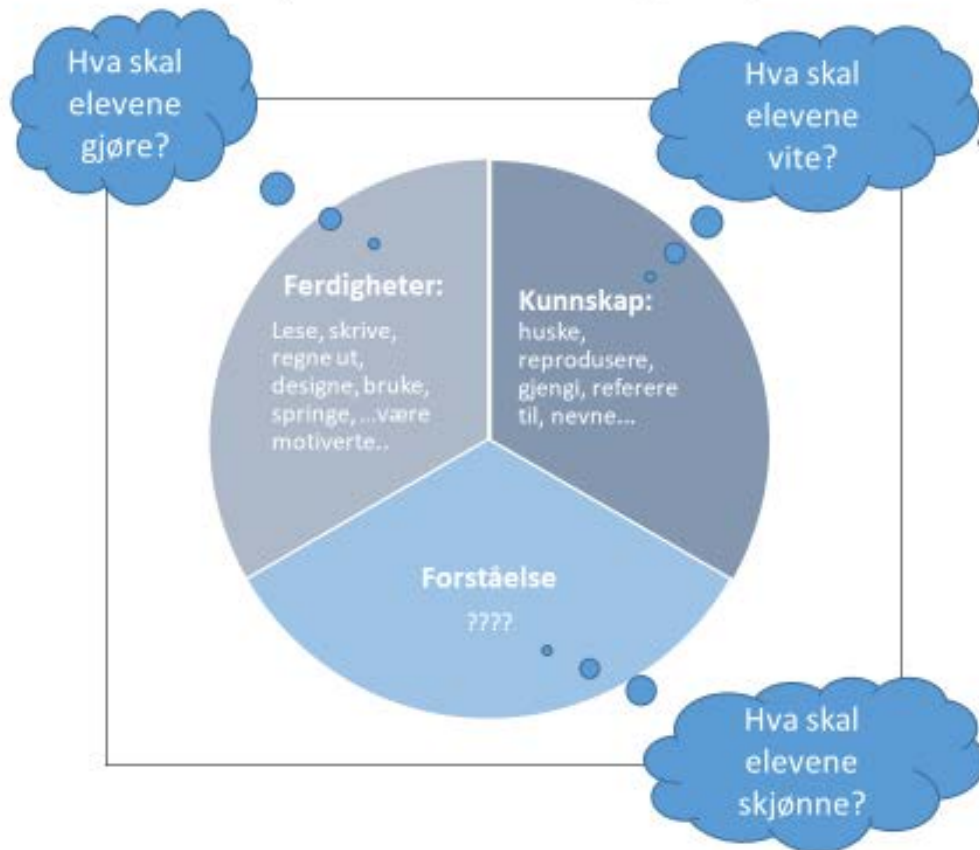
Fagfornyelsen – en videreføring av Kunnskapsløftet

- Kompetanse
- Grunnleggende ferdigheter
- Prinsipper for læring
- Vurdering for læring
- Tilpasset opplæring

- Fokus på verdier
- Dybdelæring
- Tverrfaglighet, eller heller flerfaglighet

Kompetansebegrepet

«Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende **kunnskaper** og **ferdigheter** til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer **forståelse** og evne til **refleksjon og kritisk tenkning.**»

(Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 5.)

Dybdelæring

Vi definerer dybdelæring som det å gradvis utvikle kunnskap og varig **forståelse** av begreper, metoder og sammenhenger i fag og mellom fagområder.

Det innebærer at vi reflekterer over egen læring og **bruker det vi har lært** på ulike måter i **kjente og ukjente situasjoner**, alene eller sammen med andre.

Nytt kompetansebegrep

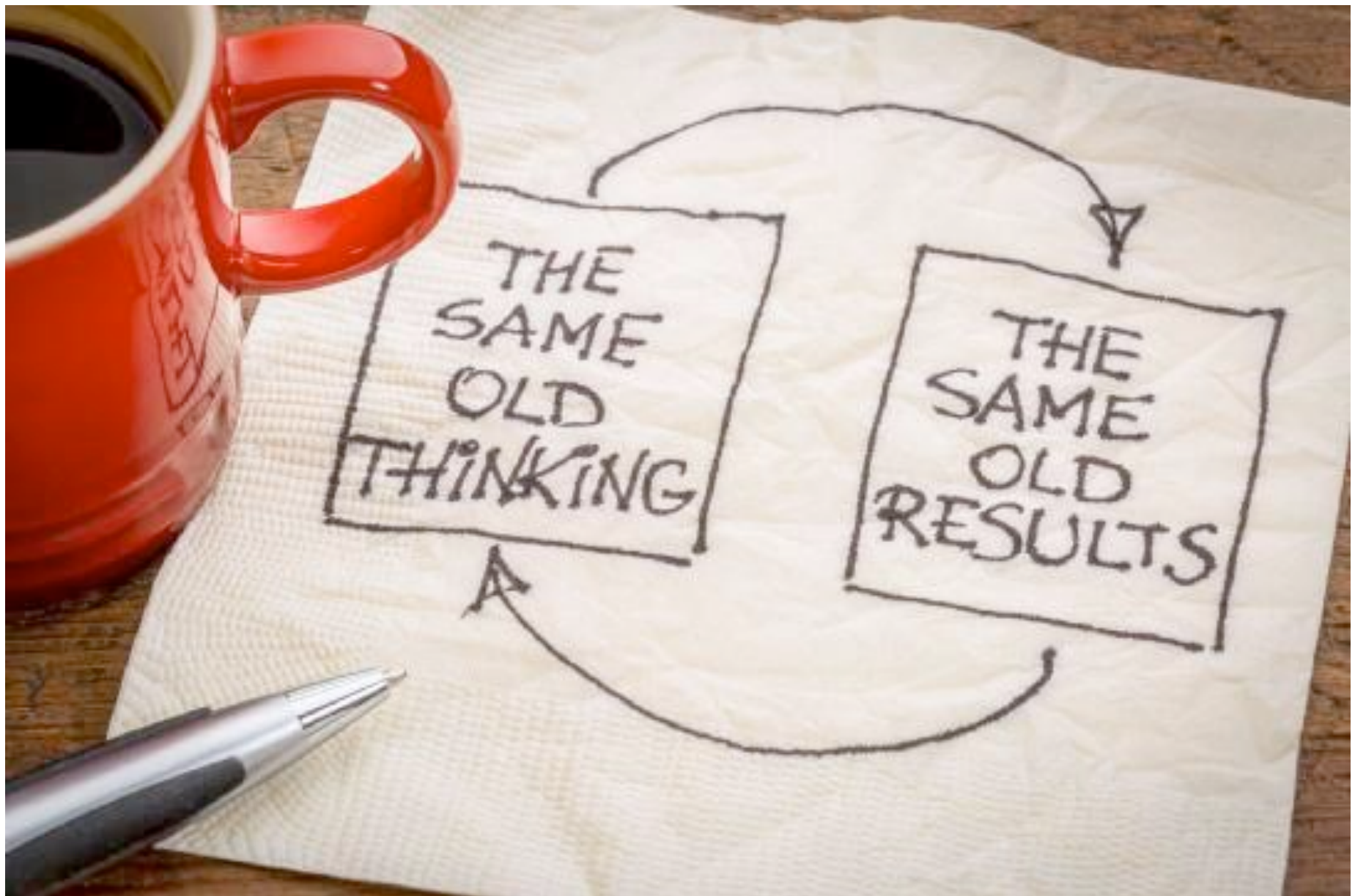
Kompetanse er å kunne tilegne seg og **anvende** kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i **kjente og ukjente sammenhenger** og situasjoner.

Kompetanse innebærer **forståelse** og evne til refleksjon og kritisk tenkning

- Impliserer et konsept om **overføring**
- I arbeidet med nye læreplaner: Se på kapitlene om underveisvurdering under kompetansemålene!!

Grunnleggende ferdigheter

- «**Ferdigheter** er å anvende kunnskap til å løse problemer eller oppgaver, og omfatter blant annet kognitive, praktiske, kreative og kommunikative ferdigheter.»
- Elevene trenger lærere som lærer dem å bruke de grunnleggende ferdighetene i læringsprosesser der elevene er aktive, samarbeider og får anledning til å utvikle og uttrykke kunnskap.

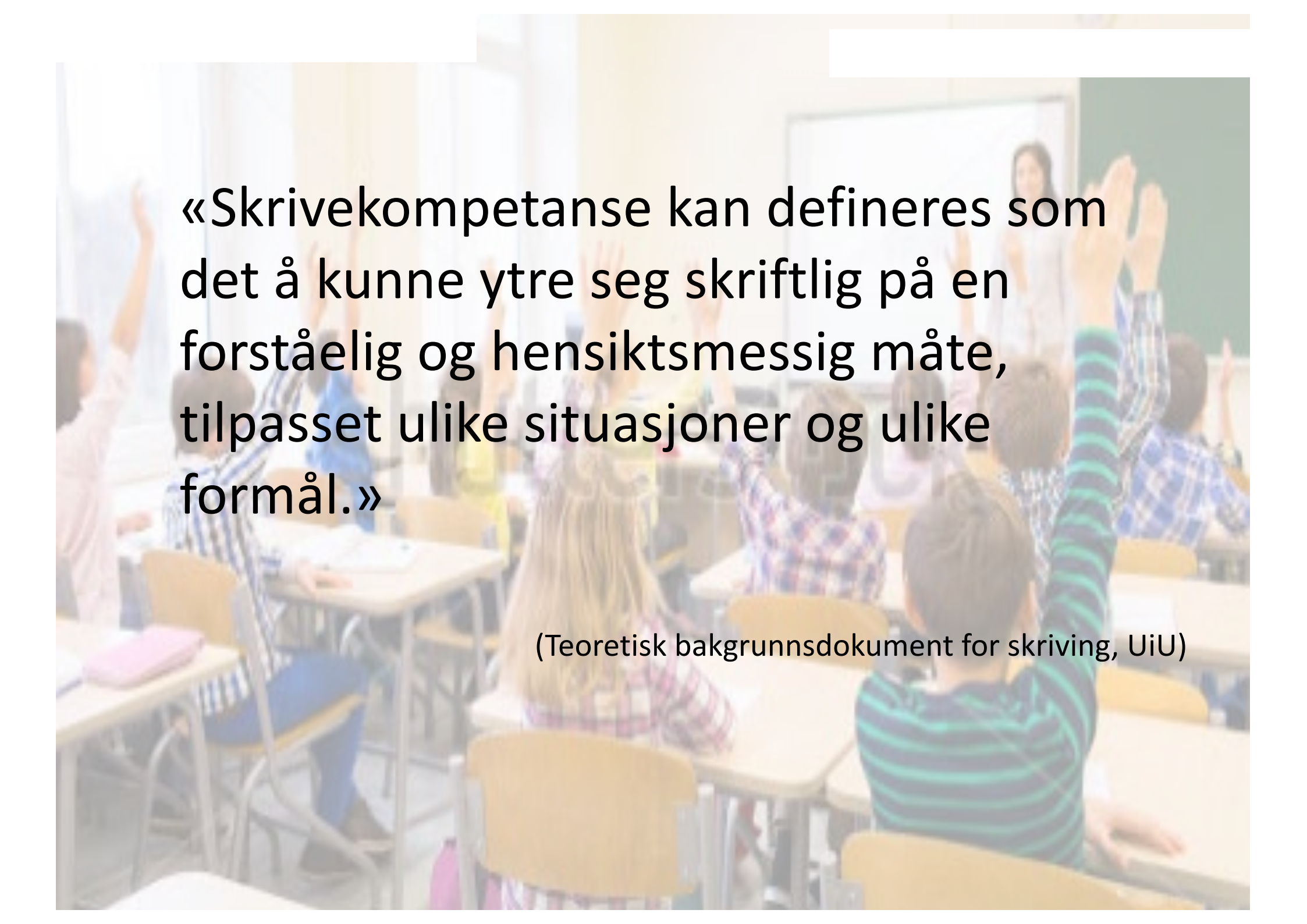

L97: elevene skal ha kunnskap om et emne -
innholdsorientert tenkemåte

LK06 + LK20: elevene skal lære å lære om et
emne gjennom å anvende kunnskap –
kompetanseorientert tenkemåte

Hva er god skriveopplæring?

A photograph of a classroom. A teacher is standing at the front, and several students are raising their hands. The text is overlaid on the image.

«Skrivekompetanse kan defineres som det å kunne ytre seg skriftlig på en forståelig og hensiktsmessig måte, tilpasset ulike situasjoner og ulike formål.»

(Teoretisk bakgrunnsdokument for skriving, UiU)

Skrivekompetanse

Kunnskap om skriving f.eks.

- språk (ordforråd, grammatikk, tekststruktur)
- hvordan tekster anvendes for ulike formål i ulike sosiale og kulturelle sammenhenger
- om ulike sjangre

Prosesskapasitet f.eks.

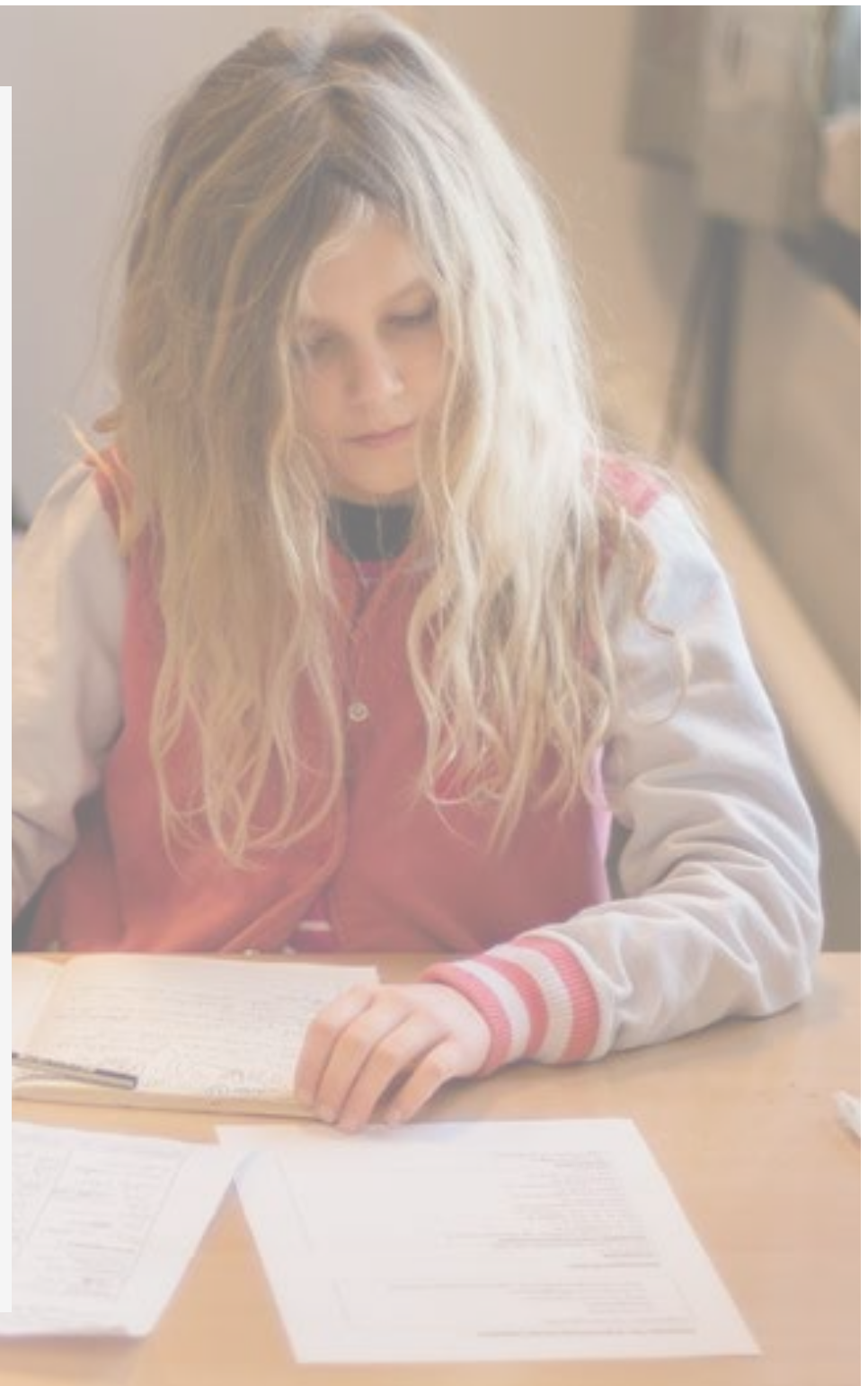
- sette seg mål for skriveprosessen
- analysere hvordan teksten kan tilpasses mottakere
- generere innhold
- Strukturere teksten
- vurdere egen tekst
- revidere egen tekst
- ferdigstille teksten (sjekke rettskriving, tilpasse layout)

Holdninger til skriving f.eks

- Å ha tro på egen evne til å mestre skriveprosessen
- Å være motivert for å gjennomføre skriveprosessen
- Å ha vilje til å anvende kunnskap og ferdigheter for å lære
- Å være innstilt på å lære, kommunisere og samhandle med andre

❑ Skrivning er et viktig redskap for refleksjon og utvikling av kompetanse i alle fag

❑ Skrivning er et redskap for å synliggjøre kompetanse i fagene

Prinsipper for god skriveopplæring

Skrive mye i alle fag på fagenes premisser, og bruke skrijving i kunnskapstilegnelsen

Gi elevene strategier de kan ta i bruk når de skriver

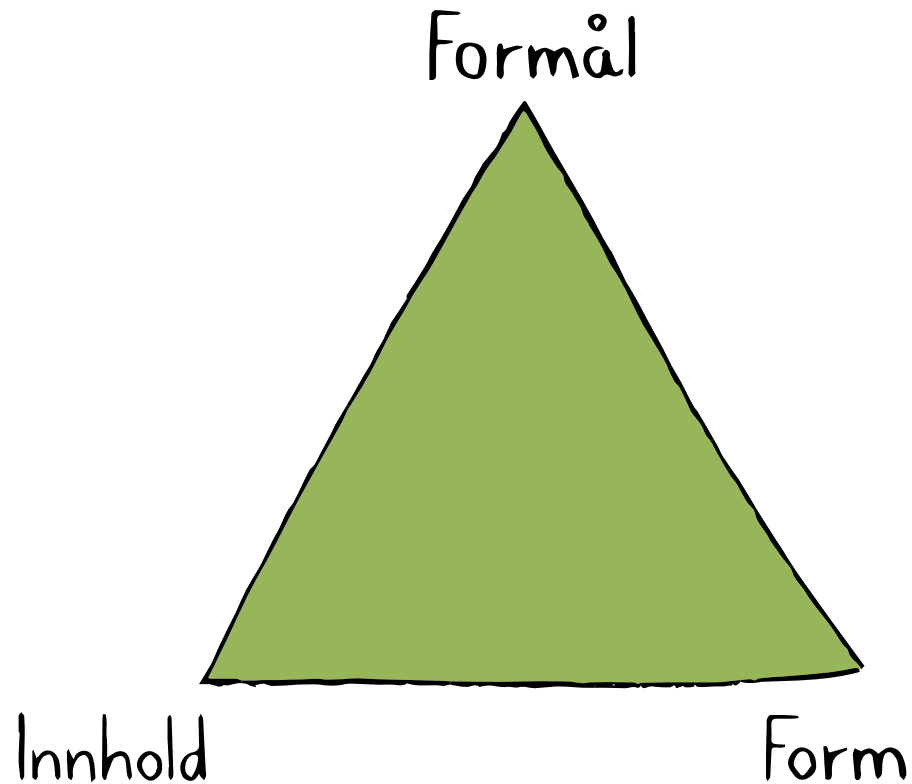

Bruke vurdering for læring for å fremme elevenes skriveutvikling

Gi rammer som støtte for elevenes skrijving

Skape et klasserom der en diskuterer tekst og skrijving

SKRIV-prosjektet

- 10 teser om skriving i alle fag (Jon Smidt)
- Formålsrette skriveaktivitetene
- Slutføring av skriveprosjekter

Mening, mestring og motivasjon

- Fokus på formålet med det elevene skal gjøre for å lære – elevene må forstå *hvorfor*
- Elevene må få støtte i hvordan de utfører skriving
 - Modellering av skrivestrategier og veiledning/ underveisvurdering
- Oppgaver som åpner for at de får være reelt utforskende – erfaringer med at skriving kan brukes som et verktøy for å lære og kommunisere

Hvordan kan skoleledere legge til rette for god skriveopplæring?

- Skolelederes ansvar etter LK06 og LK20
 - Gjøre skolen til en lærende organisasjon
 - Lede læreres læring
 - Utvikle profesjonelle fellesskap
 - Utvikle kulturer for læring for lærere
- Forutsetninger
 - Prioritering
 - Organisering av læringsprosesser
 - Delegering: Ressurspersoner som kan modellere skriveopplæring for de andre lærere
 - Ekstern støtte (DEKOM, UH, nettressurser osv.)

ET LØFT FOR SPRÅK, LESING OG SKRIVING

Se filmen

BARNEHAGE

BARNETRINN

UNGDOMSTRINN

VIDEREGÅENDE

EIERE OG LEDELSE

SPRÅKLØYPER-BLOGGEN

AKTUELT

OM SPRÅKLØYPER

Skrivesenteret

Nasjonalt senter for skriveopplæring
og skriveforskning

[HJELP](#) [ENGLISH](#) [SIDEKART](#) [RSS](#)

[Forsiden](#)

[Barnehage](#)

[Barnetrinn](#)

[Ungdomstrinn](#)

[Videregående skole](#)

[Lærerutdanning](#)

[Vurdering](#)

[Om oss](#)

Vi samler, skaper og sprer kunnskap om god
skriveopplæring

[> LES MER OM VÅR VISJON!](#)

1

Siste artikler

2

3

4

← Barnetrinn

Følg denne stien for å komme i gang med kursopplegget tilpasset barnetrinnet

Ungdomstrinn →

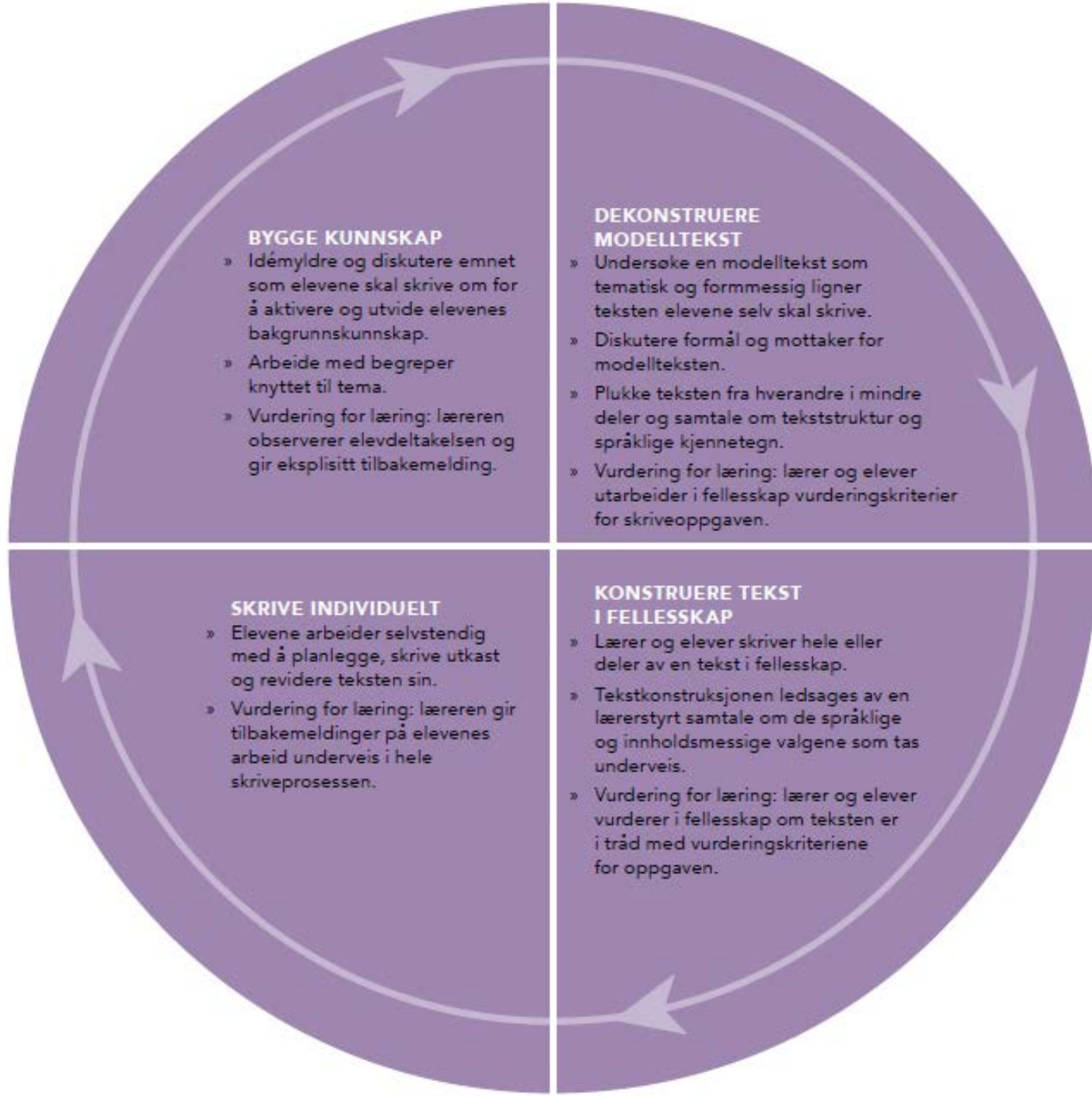
Følg denne stien for å komme i gang med kursopplegget tilpasset ungdomstrinnet

← Vidaregåande

Følg denne stien for å komme i gang med kursopplegget tilpassa vidaregåande

Skrivestien (på
skrivesenteret.
no)

Teacher Professional Learning and Development

Best Evidence Synthesis Iteration [BES]

Helen Timperley, Aaron Wilson, Heather Barrar, and Irene Fung,
University of Auckland

- **Å utvikle en visjon**

- Visjonen framviser en alternativ virkelighet for studentenes utfall og muligheter for læringsinnhold og pedagogikk. **En visjon om hva elever kan prestere dersom de får god skriveopplæring**
- Visjonen er koherent med større miljø- og skolepolitikk. **F.eks. LK20 der skriving som grunnleggende ferdighet er integrert i kompetansemål i alle fag.**

- **Ledelse og organisering**

- Etablere prioriteringer og redusere konkurrerende krav. **Prioritere – en skole har begrenset kapasitet til å drive utviklingsarbeid**
- Engasjer motvillige deltakere ved å legge frem overbevisende grunner til å gjøre det, gi effektivt innhold og engasjere lærerteorier. **Det beste argumentet vinner!**
- Sikre fokuserte og produktive muligheter for læring. **F.eks. legge til rette for at lærere får mer kunnskap om skriveopplæring + at de må prøve ut ny kunnskap i klasserommet + reflektere over utprøving sammen med kollegaer**
- Engasjere relevant kompetanse. **Ekstern kompetanse**
- Utvikle profesjonelle fellesskap med fokus på å fremme forholdet mellom læring og læring på evidensbaserte måter. **Legge til rette for både gode læringsprosesser + å sikre at man satser på kompetanse (forstått som kunnskap, ferdigheter og holdninger) som med noe sannsynlighet kan nå målsetningene**

- **Å lede den profesjonelle læringen**

- Fremme en læringskultur som utfordrer eksisterende praksis. **Kapasitet og motivasjon til kritisk refleksjon over egen praksis**
- Vet hva innhold og læringsaktiviteter som sannsynligvis vil være til nytte. **Basere seg på forskningsbasert kunnskap om både kompetanseutviklingsprosess og skriveidaktikk**
- Fremme bevisinformert og selvregulert læring som er bærekraftig. **Være i læringsprosesser til lærere har forståelse og indre motivasjon til å gjøre endringene til varig praksis – det kan ta tid! Forutsetter evaluering av praksis i sammenheng med visjon og målsetninger.**

- **Å utvikle andres ledelse**

- Distribuer ledelse ved å utvikle lærerledere med spesifikke fokusområder. **F.eks. ressurspersoner som kan modellere og overføre utviklet kunnskap om praksis til nye lærere**

